

Ginter Dzierżon

"Antropologia cristiana come fondamento dell'unita' e dell'indissolubilità del patto matrimoniale", M. Cristina Forconi, Roma 1996 : [recenzja]

Ius Matrimoniale 4 (10), 308-311

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Opierając się na analizie orzecznictwa rotalnego należy stwierdzić, iż niezdolność do wyrażenia konsensu małżeńskiego z powodu uzależnienia od narkotyków należy orzekać z tytułów jednej postaci kan. 1095 kpk z 1983 r., a mianowicie: 1) pozbawienia wystarczającego używania rozumu; 2) poważnego braku rozeznania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych; 3) niezdolności natury psychicznej do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich.

Pod koniec swych badań autor zwrócił szczególną uwagę na konieczność współpracy sędziego z biegłymi. Jego zdaniem, zadaniem psychologii i psychiatrii jest wyjaśnienie natury i stopnia intoksykacji; zadaniem zaś sędziów jest ocena tych ekspertyz.

Konkludując należy stwierdzić, iż praca ks.S. Zeca jest bardzo cennym wkładem w rozwój kanonistyki współczesnej. Autor starał się bowiem przedstawić w sposób integralny problematykę uzależnienia toksycznego jako źródła niezdolności do zawarcia małżeństwa. Bardzo cennym wątkiem wydaje się być bogate odniesienie do orzecznictwa rotalnego oraz doktryny.

Pozycję tę należy szczególnie zalecić teoretykom kanonicznego prawa małżeńskiego.

Ks. Ginter Dzierżon

M. Cristina Forconi. Antropologia cristiana come fondamento dell'unita'e dell'indissolubilità del patto matrimoniale. Roma 1996 ss. 199

Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie ukazała się rozprawa doktorska pani M. C. Forconi, napisana pod kierunkiem wybitnego znawcy prawa małżeńskiego ks. prof. U. Navarrete na Wydziale Prawa Kanonicznego tejże uczelni.

Celem owego studium jest ukazanie antropologicznych podstaw jedności i nierozzerwalności małżeństwa. Autorka, opierając się na koncepcji chrześcijańskiej antropologii dynamicznej próbuje uzasadnić tezę, iż kanonistyczne unormowanie ujmujące jedność i nierozzerwalność jako istotne przymioty małżeństwa jest zgodne z ich teologicznym znaczeniem.

Tak pojęte założenia zadecydowały o podziale opracowania. Dysertacja składa się ze wstępu, dwóch części oraz uwag końcowych. Część

I ma charakter teologiczny. Została bowiem poświęcona omówieniu problematyki antropologii oraz teologii małżeństwa, stanowiących fundament jedności oraz nierozzerwalności tej instytucji. Część II zaś to kanonistyczna refleksja nad jednością i nierozzerwalnością małżeństwa.

Część I składa się z sześciu rozdziałów. W rozdziale I Autorka omawia przesłanki biblijne. Zwraca uwagę, iż w dwóch pierwszych rozdziałach Księgi Rodzaju w sposób jasny została objawiona myśl Boża co do instytucji małżeństwa. Elementem konstytutywnym tej wspólnoty był doskonały związek mężczyzny i kobiety, będący odbiciem wspólnoty Osób Bożych. Z drugiej strony słusznie zauważa, iż taki teologiczny obraz tej wspólnoty byłby niepełny, jeżeli abstrahowałby od wydarzenia grzechu pierworodnego. Poprzez tę pra – decyzję człowieka w idealny porządek małżeński wkraść się nieład. *Matrimonium vulneratum in naturalibus* domagało się Zbawcy. Autorka ukazując tę problematykę w kategoriach historio – zbawczych podkreśla, iż we współczesnym świecie nie można do końca zrozumieć małżeństwa bez perspektywy chrystologicznej, tzn. bez Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa.

W tych wydarzeniach zbawczych Bóg nie zamierzał bowiem przywrócić małżeństwu doskonałości pierwotnej, lecz nadał mu nowe znaczenie – przymierza miłości pomiędzy Bogiem i człowiekiem.

W rozdziale II M. C. Forconi omawia fundament antropologii chrześcijańskiej, jakim jest jedność ludzkiego ciała i ducha. U podstaw tej koncepcji legły przesłanki teologiczne, a mianowicie Tajemnica Wcielenia Jezusa Chrystusa. Autorka, opierając się na antropologii unitarnej św. Pawła słusznie podkreśla, iż człowieka nie należy pojmować jako tego który ma ciało, lecz jako tego który jest ciałem. Po czym posiłkując się nauką papieża Jana Pawła II zauważa, iż kryzys antropologiczny i etyczny współczesnego małżeństwa jest owocem utraty odniesienia człowieka do Prawdy Ostatecznej, jaką jest Bóg. Stąd też postuluje, aby odbudowę znaczenia związku małżeńskiego rozpocząć od powrotu do porządku symbolicznego, tzn. pojęcia małżeńskiego przymierza oraz relacji interpersonalnych.

Rozdział III został poświęcony teologicznej refleksji nad tajemnicą Trójcy św. Autorka odwołując się do myśli patrystycznej oraz współczesnej teologii (M. J. Scheeben, K. Barth) wskazuje, iż jedność w różności Wspólnoty Osób Bożych jest modelem jedności dla małżonków.

W rozdziale IV skoncentrowano uwagę wokół zagadnień Trójcy św. oraz Wcielenia Chrystusa. Te Tajemnice wiary stają się bowiem fundamentem dla teologii małżeństwa. Autorka, opierając się na antropologii dynamicznej, zwraca uwagę, iż teologia trynitarna oraz chrystolo-

giczna pozwalają na głębsze zrozumienie relacji pomiędzy mężczyzną i kobietą.

W Rozdziale V zainteresowania Autorki koncentrują się wokół krzyża Chrystusa. To wydarzenie zbawcze, będące wyrazem miłości trynitarniej, przywróciło bowiem na nowo jedność pomiędzy mężczyzną i kobietą.

W rozdziale VI M. C. Forconi ukazuje Maryję jako eklezjalny model dla małżonków. Ona to poprzez uczestnictwo w śmierci i zmartwychwstania Jej Syna staje się dla nupturientów wzorem człowieka odnowionego w Chrystusie. Jak wspomniano już wyżej, część II tego studium ma charakter kanonistyczny. Jej strukturę tworzą cztery rozdziały. W rozdziale VII (zachowano ciągłość w numeracji rozdziałów) omówiono relację pomiędzy kanonistyką a teologią. Autorka dokonując analizy sformułowań kan. 1 141 kpk z 1983 r., kan. 1142 kpk z 1983 r., kan. 1143 § 1 kpk z 1983 r., kan. 1055 kpk z 1983 r., kan. 1057 kpk z 1983 r. oraz kan. 1061 kpk 1983 r. zwraca uwagę, iż rozwój kanonistyki prowokuje również wiele otwartych pytań, a mianowicie: jeśli nierozzerwalność jest zależna od zgody – węzła sakramentalnego (*dal consenso – vincolo sacramentale*) i może zostać rozwiązane małżeństwo ważne zawarte, jak można twierdzić, że nierozzerwalność wynika z Prawa Bożego? Dlaczego Biskup Rzymski może rozwiązać małżeństwa ważne zawarte, a więc sakramentalne, natomiast nie może rozwiązać małżeństw dopięmionych? Powołując się na wywód G. M. Rolando, M. C. Forconi odpowiada, że tego rodzaju ujęcie ma charakter typowo jurydyczny, tzn. należy rozróżnić pomiędzy przekazaniem prawa (wymaganym do ważności małżeństwa) a używaniem tego nabytego prawa. Na tym jednak nie poprzestaje. Ukazuje bowiem myśl M. J. Scheebena odnośnie tej problematyki. Zdaniem tego teologa, nierozzerwalność małżeństwa ma walor konstruktywny sakramentu małżeństwa.

Rozdział VIII to analiza nauczania Magisterium Kościoła. M. C. Forconi omawia nauczanie papieży Leona XIII, Piusa XI, Piusa XII, Pawła VI, Jana Pawła II oraz doktrynę Soboru Watykańskiego II zawartą w Konstytucji *Gaudium et spes*.

Rozdział IX jest wykładnią nauki co jedności i nierozzerwalności małżeństwa zawartej w kpk z 1983 r. Autorka nie ogranicza się jedynie do analizy kan. 1056 kpk z 1983 r., lecz odnosi się także do redakcji kan. 1013 § 2 kpk z 1917 r. oraz kan. 776 § 3 k. k. Kośc. Wsch. z 1990 r. Podkreśla analogiczność sformułowań tych przepisów. Z drugiej strony zauważa, iż kan. 1056 kpk z 1983 r. powinien być interpretowany w kontekście kan. 1055 kpk z 1983 r., zawierającego naukę Soboru Watykańskiego co do „*totius vitae consortium*”. Stwierdza ona, iż fundamenty tych unor-

mowań tkwią w antropologii chrześcijańskiej, tzn. godności człowieka odkupionego i wyniesionego do godności nadprzyrodzonej. Z drugiej strony zwraca uwagę, iż antropologiczna wizja człowieka, stanowiącego jedność ducha i ciała znajduje swój wyraz w wyrażeniu umowy małżeńskiej. Taka konstytucja antropologiczna istoty ludzkiej sprawia, iż małżeńskie przymierze zawierane między mężczyzną i kobietą dla stworzenia wspólnoty całego życia obejmuje całą sferę psycho – fizyczną kontrahentów. Wypełnienie zaś tego obowiązku małżeńskiego niesie za sobą konieczność wzajemnego obdarowywania zarówno w sferze psychicznej, jak i fizycznej.

Rozdział X został zatytułowany „Kontrakt małżeński lub przymierze małżeńskie? Autorka zastanawia się bowiem, który z tych terminów jest odpowiedniejszy w sformułowaniach kanonistycznych? Pierwszy z nich był terminem kluczowym w kodyfikacji Pio – Benedyktyńskiej; drugi zaś dominuje w nauce Soboru Watykańskiego II oraz kodyfikacji papieża Jana Pawła II.

Odpowiadając na ten dylemat zauważa, iż drugie z pojęć ma charakter nie tylko jurydyczny lecz także teologiczny. Opierając się na danych skrypturystycznych oraz nauce Vaticanum II, zwraca ona uwagę, iż pojęcie foedus jest niczym innym jak jurydycznym ujęciem doświadczenia miłości Bożej względem człowieka.

W podsumowaniu należy powiedzieć, iż rozprawa M. C. Forconi stanowi cenne studium teologiczno – kanonistyczne nad tak interesującym zagadnieniem jakim jest wpływ koncepcji antropologicznych na redakcję jurydyczną norm związanych z jednością i nierozzerwalnością umowy małżeńskiej. Autorka, opierając się na przesłankach skrypturystycznych oraz nauczaniu Magisterium Kościoła uzasadniła, iż normy kolekcji papieża Jana Pawła II zawierają w sobie także bogatą treść teologiczną. Stąd też to studium należy polecić nie tylko kanonistom, lecz także teologom.

ks. Ginter Dzierżon

Massimo Mingardi. L'esclusione della dignità sacramentale dal consenso matrimoniale nella dottrina e nella giurisprudenza recenti. Roma 1998 ss. 318

Na tle postępującej sekularyzacji życia oraz rodzących się coraz częściej kryzysów wiary współczesnego człowieka z dużym zainteresowaniem należy przyjąć 13 tom serii wydawniczej *Tesi Gregoriana*, znanej oficyny *Editrice Pontificia Università Gregoriana*. Wydawca prezentuje